

Alexandre JOLLIEN, *Pohvala slabosti*, s franc. prev.
Anto Gavrić i Benedikt Tutić, Zagreb, Dominikanska
naklada Istina, 2023, 107 str.

Martin Kajtazi
martin.kajtazi@ffrz.hr

»Čovjeku možete oduzeti sve osim posljednje od ljudskih sloboda – a to je odabir vlastitog stava u bilo kakvim okolnostima« (Viktor Frankl). »Uzmemo li čovjeka kakav jest – činimo ga lošijim. Uzmemo li ga kakav može biti – činimo ga sposobnim da to i postane« (J. W. Goethe). Alexandre Jollien, nepoznat je našoj javnosti, dolazi iz Švicarske i rođen je s cerebralnom paralizom. Više od sedamnaest godina proveo je u specijaliziranoj ustanovi za hendikepirane osobe s cerebralno-motoričkim poteškoćama. Unatoč poteškoćama, završio je trgovačku škole i diplomirao filozofiju u Fribourgu. Ovo je njegov prvijenac i preveden je na hrvatski jezik. Knjiga je predstavljena na međunarodnom interdisciplinarnom znanstvenom skupu »Snaga slabosti« koji je održan 5. lipnja 2023. na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

U ovoj autobiografskoj priči Jollien iznosi svoja životna iskustva iz kojih izvire njegova neuništiva želja da se osamostali te njegovo traganje za smislom života unatoč invaliditetu. Tekst nije pisao svojom rukom već ga je diktirao računalu. Ključnu ulogu u nadilaženju sebe, tj. svojih poteškoća, u životu imala je filozofija, koju je slučajno susreo, i to naročito dvije tvrdnje: »Nisu ljudi namjerno zli« i »Upoznaj samoga sebe«. Od tada, upravo zahvaljujući filozofiji, život mu se počeo mijenjati. Jollien u knjizi prikazuje kako je to roditi se i živjeti s invaliditetom – i to ne kao nepremostivom preprekom, već kao izvorom snage i kreativnosti. Naime, čitanje filozofa pozivalo ga je da bolje razumije te da dadne smisao stvarnosti kroz svoju invalidnost.

Sugovornici u knjizi su autor i Sokrat jer »obično se kaže da Sokrat nema nikakvih predrasuda« (str. 12). Budući da filozof treba nadilaziti sve što je »po sebi jasno« i ustanovljene fraze svakodnevnog života, Jollien u razgovoru sa Sokratom razbija predrasude o osobama s poteškoćama odbijajući svaki oblik sućuti i sažaljenja. Tu se filozofija, kako autor navodi, pokazuje kao snažan alat za liječenje osobnih i onih društvenih poteškoća postavljajući prava pitanja, ali ne dajući gotov odgovor. Ovim putem, smatra Jollien, filozofija budi u čovjeku prostor slobode i odgovornosti prema životu te daje načine suočavanja s po-

teškoćama. Konkretno, iako su mu liječnici rekli da neće nikada uspjeti voziti bicikl, nakon mnogih neuspjeha on se uspio održati na dva kotača na iznenađenje mnogih. Ova situacija potaknula ga je na dublje zanimanje za filozofiju, tj. kako sam kaže:

»Filozofi mi pomažu puno, ne svojim odgovorima, nego više svojom metodom, svojim područjem istraživanja. (...) Filozofija je za mene svojevrsno povećalo za promatranje stvarnosti, za tumačenje događanja svakodnevnog života, za pronalaženje smisla u proživljenih iskustava« (str. 51).

Jollien pokazuje kako filozofija može biti itekako povezana sa svakidašnjim životom, tj. da ona nije »nešto« udaljeno od ljudskog života. Iako je život u specijaliziranoj ustanovi bio često neugodan, kako zbog ponašanja djelatnika tako i zbog udaljenosti od roditeljskog doma, našla se i svijetla strana preko duhovnika oca Moranda koji je u njemu »razvijao i budio strast za filozofijom« (str. 84), što mu je ubrzo pomoglo da ostavi loše navike usađene odgojem. Upravo su mu razgovori s ocem Morandom bili od životne važnosti jer mu je otkrio ljepotu ljudskog bića i tako ga ohrabrio u samopouzdanju pri nošenju svojih poteškoća. Na Sokratovo pitanje kako se sučeljava sa slabostima i povredama ljudi, Jollien odgovara:

»Prihvatanje vlastitih slabosti u potpunosti zahtijeva trajnu borbu. Ništa se ne stječe zauvijek. (...) Morate se nositi s tim, pokušati razumjeti. Upravo sam to stalno primjenjivao na sebi. Malo po malo stječemo krhku slobodu, stalno ugroženu, ali ipak slobodu. (...) To je najveće blago koje mi je dano u sedamnaest godina provedenih u ustanovi. To blago što sam ga nazreo zahvaljujući ocu Morandu, ti si mi, Sokrate, ulio želju da ga negujem. Kroz tu sam žed pronašao potrebnu snagu za tu radosnu i lijepu borbu. I za to ti, Sokrate, velika hvala« (str. 99).

Filozofsko promišljanje Alexandre Jolliena u knjizi *Pohvala slabosti* poticaj je nama da se u promišljanju upitamo kako se svatko od nas sučeljava sa slabostima i trpljenjem, svojim i onim tuđim, a posebice kako se odnosi prema osobama s poteškoćama na društvenoj razini. Što je jedinstvenost osobe, a što različitost? Autor ne daje gotov recept već kroz svoje iskustvo, koje nije bilo lišeno ni boli ni nerazumijevanja, pokazuje da je prihvaćanje naše jedinstvenosti već put prema mudrosti života jer »biti mudar zahtijeva poznavati, prihvatiti svoje mogućnosti i slabosti, upravljati svojom stvarnošću« (str. 61). Jollienu je filozofija bila put koji ga je vodio u borbi protiv klišeja i predrasuda, negativnih osjećaja te straha i okrutnosti. Tako ga je filozofija postupno ozdravljala.

Alexandre Jollien nije se bojao progovoriti o svojim slabostima. Pokazati slabost, koja prati svakog čovjeka, nije znak poraza već snage duha. U tom smislu knjiga je upućena svakom čovjeku. Moći uputiti ruku pomirenja, riječ utjehe i razumijevanja, gestu poniznosti i slušanja, biti melem nekome u nošenju životnih teškoća, otkriti veličinu svakog čovjeka te nečiju radost postojanja – upravo te silnice autor želi probuditi u nama.